

Laboratoriemedicin

VENPROVTAGNING

Vid venös provtagning används vakuumsrör. I provtagningsanvisningarna framgår vilket rör som skall användas. Vakuumsrör har begränsad hållbarhet och ska inte användas efter utgångsdatum.

Provtagningsutensilier

Remiss och etiketter alt Blankett inför provtagning med tillhörande beställningsetiketter

Provtagningsset

Stasband

Vakuumsrör

Värmedyna + ev. skydd

Celltork

Häfta

Provrörsvagga

Handskar för engångsbruk

Riskavfallskartong och burk för skärande/stickande avfall

Identifiering och förberedelse

- Kontrollera patientidentitet mot remiss alt beställningsetiketter. Patienten säger själv sitt namn och personnummer alternativt identifieras av medföljare eller av ID-band.
- För blodgruppering och förenlighetstest görs kontroll enligt socialstyrelsens bestämmelser som anges på baksidan av remissen.
- Kontrollera, i förekommande fall, att patienten har informerats om Biobankslagen.
- Signera, i förekommande fall, Blankett för medgivande av Benbank vid provtagning och skicka den med patienten till avdelningen.
- Kontrollera att remiss och etikett alt beställningsetikett stämmer överens med patientens uppgifter.
- Skriv provtagningsdatum, provtagningstid, provtagningskod och provtagningsSignatur på remissen alt skriv datum, kontrollera att beställande enhet är ifylld och skriv provtagningsSignatur på Blankett inför provtagning.
- Etikettera rör före provtagningen. Provtagaren signerar att identitetskontroll av patienten skett samt att röretikett och remiss alt beställningsetiketter kontrollerats.
- Kontrollera att rör och remiss alt beställningsetikett är märkt med samma streckodsnummer.

Utförande

- Patienten ska vila 15 minuter före provtagning. Undantag finns, ex vid PK-prov.

Laboratoriemedicin

- Tvätta händerna. Använd handsprit före och efter provtagning. Om handskar används, byt handskar mellan patienterna. Se instruktioner för personalhygien.
- Venprovtagning ska ske med patientens arm vilande på ett fast underlag och med så liten stas som möjligt. Stasen ska släppas helt då kanylen kommit in i kärlet. Muskelarbete (t.ex. handknytningar) kan ge felaktiga analysresultat.
- Använd kanyl med skyddshylsa och hållare eller butterflynål med skyddshylsa. Vid provtagning med butterflynål ska alltid ett slaskrör tas. Kanylerna slängs i riskavfallskartong efter provtagning.
- Infusion:
  - Prov bör inte tas från arm som mottager infusion
  - Lipidinfusion (fettemulsion) - All blodprovstagning bör undvikas upp till minst 8 timmar efter avslutad infusion då den mjölkiga plasman stör många analyser
  - Kolhydrathaltig infusionslösning (glukos, invertos med mera) - provtagning för glukosanalys undviks i minst 1 timme efter avstängd infusion. Det gäller inte patienter med diabetes.
  - I övrigt bör en infusion vara avstängd i minst 5 minuter innan blodprov kan tas
- Provtagning ut PVK kan utföras i undantagsfall när venkatetern är nyinlagd. Blodprovstagning ur SVP eller CVK kan också förekomma i undantagsfall, se Vårdhandboken. Om provtagning via venkateter eller venport är nödvändig är det viktigt att tänka på att:
  - Följ den rutin som finns i Vårdhandbokens texter om PVK, SVP, och CVK angående blodprovstagning ur respektive venkateter eller venport
  - Slaskprov måste tas innan prov tas för analys. Den mängd blod som dras som slask är beroende av den ineliggande venkateterns volym. Generellt kan sägas att man ska aspirera och kasta en volym som är minst 2 gånger venkateterns volym.
  - Vid provtagning av prov för koagulationsanalys krävs minst 5 mL slaskprov eller 6 gånger venkateterns volym.
  - Om möjligt ska venkateter eller venport som spolats med heparin undvikas för provtagning. Om prov måste tas från en sådan venport eller venkateter ska den först spolas med 10-20 mL NaCl (9mg/mL). Om vätskrestriktion föreligger spolas venkatetern med ordinerat antal mL NaCl. Därefter ska ett slaskprov på minst 5 mL eller 6 gånger venkateterns volym tas.
- Märk rören före provtagningen med streckkodsetikett alt. beställningsetikett.
- Huden ska vara torr vid insticket.
- Rör med antikoagulantia ska fyllas tills vakuumeffekten upphör, eftersom spädningsförhållandet måste vara korrekt. Se fyllnadslinje på röret (om det finns).
- Blanda prov taget i rör med antikoagulantia på provrörsvagga alt vänd provet med försiktighet ca 10 gånger. Prov taget i gelrör eller rör utan tillsats ska vändas ca 5 gånger för att påskynda koagulationen (rören innehåller koagulationsaktivator).

Laboratoriemedicin

- Gelrör och rör utan tillsats ska koagulera stående i rumstemperatur om inte annat anges. (Om blodet koagulerar i liggande provrör fastnar blodkoagel i proppen, vilket medför dålig separation av serum/plasma och blodkroppar vid centrifugeringen samt risk för blodstänk vid öppnandet).
- Om flera prover ska tas bör de tas i följande ordningsföljd:
  - 1. Blododling
  - 2. Citratrör koagulation, ljusblå propp
  - 3. Serumrör; rör med gel eller rör utan tillsats, röd eller guldgul propp
  - 4. Heparinrör, ljusgrön eller mörkblå propp
  - 5. EDTA-rör, lila eller pärlemor/vit propp
  - 6. Glukosrör, rosa propp
  - 7. Övriga rör
- Prov för läkemedelsanalyser ska, om inget annat anges, tas på morgonen före första medicindos, ca 12 timmar efter senaste dos. Läkemedel, dos och tid för senaste dos samt tid för provtagning anges på remissen. Gelrör ska ej användas.
- Om inget annat anges innebär fasta att patienten ej intagit föda efter kl. 22.00 dagen före provtagningen och får endast ha druckit en mycket liten mängd vatten utan tillsatser. Fastande patienter bör inte heller röka/snusa. Mediciner tas som vanligt om inget annat anges.
- Kontrastvätska utgör inget hinder för provtagning efter röntgenundersökningar som utförts på Kungälv Sjukhus. Kontrastmedlet indocyaningrönt (ICG) kan interferera med bilirubin men används inte på Kungälv sjukhus.
- Provtagning på patient med misstänkt blodsmitta:
  - Provet bör tas venöst.
- Provtagning för blodgruppering och förenlighetsprövning skall om möjligt ske vid skilda tillfällen. Undantag medges endast i akuta situationer.

Referens

1. Provtagningsanvisningar från [Vacuette®Blood Collection Techniques](#)
2. Provtagningsanvisningar från [Vacuette®Preanalytics Manual](#)
3. Theodorsson E, Berggren Söderlund M, red. Laurells klinisk kemi i praktisk medicin. 10:e upplagan. Lund: Studentlitteratur; 2018.
4. Vårdhandboken, [Blodprov venös provtagning](#)